

MAGYAR FONETIKAI, FONIÁTRIAI
ÉS LOGOPÉDIAI TÁRSASÁG

ABSZTRAKT KÖTET

KONFERENCIA
2023

Késői beszédindulás: a rejtett folyamatok

Gósy Mária

**Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Nyelvtudományi Kutatóközpont,
Eötvös Loránd Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék**

A gyermekkori beszédzavarok egyike az anyanyelv-elsajátítás megindulásának késése, amely számos tekintetben befolyásolja a folyamat fejlődését, és okozhat hosszú távú nehézségeket a későbbi életkorokban. A szakirodalom tanúsága szerint a késői beszédindulást mutató gyermekeknél számos tekintetben tapasztalhatók elmaradások a nyelv különféle területein (kiejtés, grammatika, beszédfeldolgozás stb.), illetve az azokhoz kapcsolódó készségekben (memória, tanulási folyamatok, figyelmi deficit stb.). Feltételeztük, hogy a 3, illetve 4 éves korukban beszélni kezdő gyermekek beszédfeldolgozási teljesítménye jelentős elmaradásokat fog mutatni még 6 és 8 éves korukban is.

Keresztmetszeti kutatásunkban összesen 156 gyermek vett részt; három 6 évesekből álló (78 gyermek) és három 8 évesekből álló (78 gyermek) csoportot hoztunk létre. A három-három csoport egyikébe a 3 évesen, a másikába a 4 évesen beszélni kezdők kerültek (logopédiai diagnózis alapján), míg a harmadik csoportokban a tipikus fejlődésűek voltak. A résztvevőkkel a GMP Beszédpercepció diagnosztika 8 tesztjét vettük fel.

Eredményeink szerint a megkésett beszédindulású gyermekek beszédészlelése és beszédmegértése szignifikánsan eltér a tipikus fejlődésűekétől. Valamennyi csoportban jelentős individuális különbségeket tapasztaltunk, azonban a tipikus fejlődésűek minden esetben jobban teljesítettek. A 4 évesen beszélni kezdők az összes folyamatban gyengébb eredményeket mutattak, mint a 3 évesen beszélni kezdők, mindkét vizsgált életkorban.

A beszédindulás ideje több év elteltével meghatározó marad a vizsgált receptív működések esetében a beszédprodukciónak stabilizálódása ellenére. Ezért fontos a beszédfeldolgozási mechanizmus ismételt ellenőrzése éveken keresztül a beszédindulást követően is.

A beszéd és nyelvi funkciók neuropszichológiai-logopédiai felmérésének szerepe az epilepsziás gyermekek gondozásában, két eset tükrében

Mészáros Andrea

meszaros.andrea@bethesda.hu

**MRE Bethesda Gyermekkórháza Bethesda Utcai Mentálhigiénés
Osztály Neurodevelopmentális Részleg**

A beszéd- és nyelvi képességek fejlődésének támogatása, illetve a verbális funkciók megóvása kiemelt szempont az epilepsziás személyek kezelési tervének kidolgozásában. Az interdiszciplináris team-munka részeként, a neuropszichológiai-logopédiai vizsgálat fontos eleme az epilepsziával élő kliensek gondozásának, kognitív működési szintjük monitorozásának, legyen szó akár gyógyszeres terápiáról vagy tervezett műtéti beavatkozásról. Az előadás két epilepsziával gondozott gyermek esetének rövid bemutatásán keresztül illusztrálja a verbális funkciók feltérképezésének módszertanát, lehetőségeit és szerepét. Az első egy közel 7 éves kisfiú, akinél bal temporo-centrális epileptiform tüskéket találtak, nem egyértelmű MR-lelet mellett, Landau-Kleffner-szindrómára utaló, a beszédfejlődést érintő súlyos tünetekkel. A vizsgálat indikációja itt a gyógyszeres terápia (ACTH) indítása előtti alapszint felmérése és később a változás nyomon követése volt. A második eset egy fokális epilepsziával gondozott 10 éves fiú, akinél tervezett invazív monitorozást megelőzően, egy korábbi felmérés kiegészítéseképpen került sor célzottan a verbális és emlékezeti képességek objektív leírására. A preoperatív neuropszichológiai felmérés eredményei (1) kiindulási, viszonyítási alapot jelentenek a műtétet követő változások méréséhez; (2) hozzájárulnak a rohamok jellemzéséhez, lateralizáció és lokalizáció tekintetében; (3) előre jelzik a javasolt műtéttel kapcsolatban várható kognitív kimenetelt és kockázatokat; és (4) segítik a műtét előtti tanácsadást, beleértve a felmérés eredményeinek magyarázatát, illetve a beteg családja műtéti kezeléssel kapcsolatos elvárásainak feltárását (Baxendale, Wilson, & Baker, 2019). Az eljárások kiválasztása és az eredmények értékelése gyermekeknél speciális kérdés, mivel a „gyermeki agy” az érési és átrendeződési folyamatok következtében különbözik a „felnőttek agyától” (Battaglia, Chieffo, Lettori, Perrino, Di Rocco, & Guzzetta, 2006). Mindkét kiválasztott eset egyben jó példaként szolgál arra is, hogy gyakran sajátos, a gyermekek tesztelhetőségét, terhelhetőségét szignifikánsan befolyásoló klinikai körülményeket is szükséges tekintetbe venni a felmérés során.

A kognitív terhelés hatása tizenévesek különböző kommunikációs helyzetekben megalkotott szövegeiben

Laczkó Mária

**Érdi Szakképzési Centrum Eötvös József Technikum,
Kispesti Deák Ferenc Gimnázium**

A beszéd temporális elemzéseinek kutatása nem újkeletű. A kutatások kétféle irányvonalat képviselnek. Egyrészt a beszéd sebességének alakulása a vizsgálatok tárgya a különböző időszakokban vagy egy adott időszakra nézve, másrészt az egyénre jellemző beszéd paramétereinek kutatása, s köztük az életkor és a beszédtempó közötti összefüggés vizsgálata.

A jelen kutatás egy adott életkorban elemzi a beszédtempó alakulását abból a szempontból, hogy a feladattípus miként hat a beszéd temporális sajátosságaira. A kutatás résztvevői középiskolás diákok, akik különféle beszédhelyzetekben (spontán szituáció, tanórai felelet, képi stimulusú narratíva alkotás, hallott szöveg tartalmának visszaadása) különféle szövegeket alkotnak meg, amelyek más-más típusú kognitív folyamatokat igényelnek.

A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy az eltérő kognitív terhelés, a mentális lexikon aktiválási folyamatának különbözősége miképpen mutatkozik meg egyrészt a létrehozott szövegek terjedelmében és a szövegek szintaktikai-felépítésében, másrészt a szövegek temporális jellemzőiben és szünetezési stratégiáiban.

A kutatásban tipikus nyelvfejlődésű gyermekek vettek részt, akiknek digitálisan rögzített beszédmintáit akusztikai-fonetikai paraméterek (beszédtempó, artikulációs tempó, szünetek típusai, időtartam) mentén és a gyermeknyelvészeti mutatók alapján (MLU szám, KFM érték) elemeztük. Így az eredmények főképpen a tipikus nyelvfejlődésű gyermekek szempontjából értelmezhetők nyelvészeti, illetve didaktikai szempontból, ugyanakkor kiinduló pontot adhatnak az azonos életkorú, atipikus nyelvfejlődést mutató gyermekek hasonló szituációban megalkotott szövegeire kapott eredmények értelmezéséhez is.

A Blum komplex összművészeti program hatékonyságának mérése, első eredményeink

**Molnár-Tóth Alinka¹, Anne-Claire Bourgeois², Kis Orsolya¹, Bácskai Márta¹,
Bénédicte Défontaines², Bertrand Schoentgen²**

1: Blum Program; 2: Alois Network

A Blum program az óvodás korú gyerekek komplex személyiségfejlesztő programja. A program célja, hogy minden gyermek önmaga lehessen. A program legfontosabb elemei között szerepel az óvodapedagógusok módszertani eszköztárának frissítése, a pedagógushivatás szupervíziójának kidolgozása és alkalmazása, illetve közösségépítés és tudáscentrum-alakítás.

A program által alkalmazott összművészeti módszerek egyszerre hathatnak a következő területek fejlődésére: kognitív képességek (kiemelten a végrehajtó funkciók), a kommunikációs képességek, problémamegoldó képességek, szociális kompetenciák, érzelmi intelligencia, érzelemszabályozás, finommotorikus képességek, kreativitás és reziliencia (Park et al, 2015; Brock et al, 2017; Bowmer et al, 2018; Crenshaw, 2020; Moreno et al, 2011; Takács & Kassai, 2019).

Kutatásunk során azt feltételeztük, hogy a Blum programban résztvevő gyermekek a végrehajtó funkciókat mérő teszteken jobban teljesítenek, mint az életkorban illesztett kontroll csoport (Blum program elemeit nem használó módszertan) gyermekei.

A kutatásban 51 gyermek vett részt, átlag életkoruk 4,53 év volt. A Blum csoportban 10 fiú és 16 lány, a kontroll csoportban pedig 11 fiú és 14 lány vett részt. Az intézményeket Magyarország három különböző településéről válogattuk be (Nagykovács, Csemő, Hajdúszoboszló). Két mérést végeztünk: az első mérésre 2021 őszén, míg a második mérésre 2022 nyár elején került sor.

A végrehajtó funkció mérésére a Rey komplex ábra B változatát (Szenes, 2004), a szemantikus fluencia (Tánczos et al, 2014) feladatot, illetve a Magyar Utánmondási Tesztet (Kas, Lukács, 2008) használtuk. Mindemellett vizsgáltuk a nyelvi képességeket is a következő eljárásokkal: PPL (Pléh et al, 2007), LAPP (Lőrík et al, 2015), TROG Teszt (Lukács et al, 2012).

A pontszámokat feladatonként elemezve eredményeink azt mutatják, hogy a végrehajtó funkciók és bizonyos, az expresszív nyelvi képességet mérő teszteljárások esetében szignifikánsan jobb eredményt kaptunk a Blum csoport esetében.

A kutatás jelenlegi szakaszának eredményei szerint a Blum program alkalmazása pozitív hatással lehet bizonyos, az iskolaérettséget meghatározó képességek fejlődésére.

A demográfiai és klinikai faktorok hatása a poststroke afázia súlyosságára

Vásári Vivien¹–Lukács Ágnes²–Zakariás Lilla^{1,3}

¹Országos Mozgásszervi Intézet-OORI;

²Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kognitív Tudományi Tanszék;

³Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar,
Gyógypedagógiai Módszertani és Rehabilitációs Intézet

A poststroke afázia súlyossága számos demográfiai, lézióspecifikus és klinikai faktoral összefüggést mutathat, a kutatási eredmények azonban az egyes faktorok jelentőségét tekintve ellentmondóak. A jelen kutatás célja a demográfiai és klinikai faktorok afáziasúlyosságra, valamint a receptív és az expresszív nyelvi képességekre gyakorolt hatásának vizsgálata magyar anyanyelvű mintán. A kutatásban 94, többségében egyoldali, bal féltekei stroke (87,88%) utáni afáziát mutató személy vett részt. Többszörös stepwise lineáris regresszió segítségével vizsgáltuk a lehetséges prediktorok – nem, életkor, iskolázottság, agyi történések óta eltelt idő, etiológia, lokalizáció, kísérőbetegségek következtében kialakuló patológiás agyi elváltozások és egyéb neurogén kommunikációs zavarok vagy nyelészavarok társulása – és a nyelvi kimenet közötti kapcsolatot. Kimeneti változóként a Magyar Afázia Szűrőtesztben (MASZT) elért összpontszámot, a MASZT receptív nyelvi mutatóját és a MASZT expresszív nyelvi mutatóját emeltük a regressziós modellbe. Mintánkban az alacsony iskolai végzettség, a patológiás agyi elváltozások (fehérállományi hipodenzitások/hiperintenzitások és szubkortikális lakunáris léziók) megjelenése és a beszédapraxia társulása súlyosabb afáziával, a patológiás elváltozások és a beszédapraxia társulása alacsonyabb expresszív nyelvi teljesítménnyel járt együtt. Az iskolai végzettség, a patológiás elváltozások megjelenése és a nem a receptív nyelvi teljesítményt jósolta be (mindhárom modell esetén $p < 0,05$). Eredményeink arra utalnak, hogy a patológiás elváltozások és a beszédapraxia társulása, az iskolázottság és a nem hatással lehet a nyelvi kimenetre poststroke afázia esetén. Eredményeinket a nemzetközi szakirodalom tükrében részletesen tárgyaljuk.

A beszédhangejtés vizsgálata logatomokkal, valamint a beszédszervi működés normarendszerű vizsgálata

Havadi-Nagy Marian

**Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Beszédjavító Tagintézménye
Szegei Tudományegyetem Gyógypedagógus-képző Intézet**

A beszédhangejtés, valamint a beszédszervi működés vizsgálata mindig is kiemelt szerepet töltött be a logopédiai diagnosztikában. - Tar (2017) a beszédhangejtés zavarát beszédhanghibának nevezi.

Havadi-Nagy (2020b) és Havadi-Nagy – Deme (2021) munkáiban jelenik meg az a logatomok alkalmazásán alapuló új diagnosztikai módszer, mely az auditív-vizuális vizsgálat során egy-egy beszédhangot négy négy fonetikai (szókezdő, szó végi, szó belseji intervokális, illetve szó belseji mássalhangzó-torlódásos) helyzetben, valamint izolált képzésben vizsgál. A lexikai alapú, valódi szavakat használó vizsgálat (Juhász 2017, szerk.) helyett, amely egyaránt lehet utánmondáson vagy képmegnevezésen alapuló, egy, a logopédiában nem megszokott, logatomokra épülő módszert alkalmaz. Valamennyi érintett logatomot a [a:], [i:], [u:] vokálisok felhasználásával, illetve mássalhangzó-torlódás esetén a [m] vagy a [t] hang betoldásával hozza létre. Így például az [s] hang esetén a hangsorok a következők: [sa:]-[si:]-[su:], [a:s]-[i:s]-[u:s], [a:sa:]-[i:si:]-[u:su:], [a:msa:]-[i:msi:]-[u:msu:], [s]. A vizsgálat utánmondással és ajaktakarásban történik. A vizsgálati eredmények kiértékelése a konzisztencia, inkonzisztencia és a variabilitás kategóriái alapján zajlik.

A BHE1-HA a beszédhangejtés általános vizsgálólapja, mely a magyar nyelv teljes hangzórendszerét tartalmazza. Tizennégy lingvális képzésű mássalhangzóra redukált változatát (BHE2-HA) orofaciális miofunkcionális diszfunkció (nyelvlökéses nyelés) esetén ajánljuk. A vizsgálólapok alkalmazása bemeneti életkorhoz és beszédhanghiba-típushoz kötött.

A beszédszervi működés ugyancsak új vizsgálólapja (BSZM-HA) a közölt 27 feladathoz normaleírást (BSZM-NOHA) rendel, vagyis nemcsak minőségi, hanem mennyiségi típusú elemzést is végezhetünk vele.

Szakirodalom:

HAVADI-NAGY Marian 2020b. Az atipikus nyelés és a beszédhangejtés vizsgálata palatográfiával gyermekeknél. In VÁRADI Tamás (sorozatszerk.) – LUDÁNYI Zsófia – GRÁCZI Tekla Etelka (szerk.): *Doktoranduszok tanulmányai az alkalmazott nyelvészet köréből 2020. XIV. Alkalmazott Nyelvészeti Doktoranduszkonferencia*. Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 32–50. doi: 10.18135/Alknyelvdok.2020.14.3

HAVADI-NAGY Marian – DEME Andrea 2021. Az orofaciális miofunkcionális diszfunkció és a nyelvlökéses nyelés. In: Markó Alexandra (szerk.): *Tanulmányok a beszédtudomány alkalmazásainak köréből*. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest. Elérhető: <https://www.eltereader.hu/media/2021/10/Marko-Alexandra-Tanulmányok-a-beszedtudomany-v2-e-valtozat-jo.pdf>

JUHÁSZ Á. (szerk.) 2017. *Logopédiai vizsgálatok kézikönyve*. Budapest: Logopédia Kiadó KKT.

TAR É. 2017. *Fonológiai fejlődés, variabilitás, beszédhanghibák*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

A logopédia ismertsége a magyar népesség körében – Egy 2022-es felmérés eredményei

Szijártó Sarolta – Zajdó Krisztina

**Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai,
Humán- és Társadalomtudományi Kar Gyógypedagógia Tanszék Logopédia Szakirány, Győr**

Kulcsszavak: logopédia, logopédus, klinikai logopédia, hiányos ismeretek, afázia

A népesség logopédiáról való tájékozottsága meghatározza, hogy szükség esetén keresik-e a logopédiai szolgáltatásokat. Az információ hiánya gátolhatja a méltányos hozzáférést: a kezelések megkezdésének késleltetéséhez, elmaradásához vezethet, így a kliens javulási esélyeit kockáztatja (e.g. McAllister, 2011; Lim et al., 2017). Fontos a kérdés magyarországi vizsgálata. A kutatás célja annak felmérése, hogy a jelenkori magyar népesség milyen ismeretekkel rendelkezik és hogyan vélekedik a logopédiáról, a klinikai logopédiáról: az eredmények alapján tervezhetővé válik a szükséges felvilágosítás.

Az alkalmazott kérdőív 7 demográfiai, illetve 21 konkrét adatra kérdező zárt, és 9 nyílt kérdést tartalmazott. Úgy a logopédiáról, mint a klinikai logopédiáról mérte az általános vélekedést, a személyes tapasztalatokat és a meglévő ismeretek mélységét is.

A kérdőívet online vagy papír alapon töltötték ki az adatközlők (n=917). Az adatok feldolgozása gyakorisági elemzéssel, illetve szófelhő módszerrel történt. A kitöltők nagyon hiányos ismeretekkel rendelkeznek a gyermekeket érintő kórképeket és terápiáikat illetően. A klinikai logopédia terén gyakorlatilag nem rendelkeznek ismeretekkel, illetve a stroke utáni beszédproblémával küzdők majdnem fele nem kapott megfelelő ellátást.

Az eredmények nyomán körvonalazódó kép alapján kiemelten fontos, hogy az emberek fejében alkotott kép a logopédiáról, mint összetett, de elsősorban gyógyító tevékenységről a lehető legtisztább legyen – így téve lehetővé akár nemzetgazdasági szinten is, hogy a szükséges terápiák esetleges késéséből, elmaradásából adódó gazdasági hátrány csökkenthető legyen.

Falus Iván (1996): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Keraban, Budapest.

Fehérné Kovács Zsuzsanna (2004): Fejlesztő diagnosztika a logopédiában. In: Gyógyító pedagógia (szerk.: Gordosné Szabó Anna). Medicina, Budapest.

Gordosné Szabó Anna (2012): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Hegyi Ágnes (2011): Afáziaterápiák – Javaslat az afázia kognitív nyelvi terápiájára. Geobook Hungary Kiadó, Szentendre.

Dr. Illyés Sándor (1980): Gyógypedagógiai alapismeretek. Tankönyvkiadó, Budapest.

Makovicsné Landor Erika (2007): A stroke betegek rehabilitációja. Semmelweis Egyetem, Egészségtudományi Kar, Budapest.

Pléh Csaba – Lukács Ágnes (szerk., 2014): Pszicholingvisztika (1-2). Akadémiai Kiadó, Budapest.

Vassné Fehérné (2002): A logopédia jövője. ELTE BGGyFK, Budapest.

Vidović M, Sinanović O, Sabaskić L, Haticić A, Brkić E. (2011): Incidence and types of speech disorders in stroke patients. Acta Clin. Croat. 2011 Dec;50(4): 491-4. PMID: 22649878.

SZIKRÁK-szülőtréning – A nyelvi késés prevenciójának új módszere a FPSZ XXII. Kerületi Tagintézményében

Kondor-Szabó Edit Boglárka, Molnárné Bogáth Réka, Szabóné Vékony Andrea

Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XXII. Kerületi Tagintézménye

Kedves kollégáimmal Molnárné Bogáth Rékával és Szabóné Vékony Andreával közösen létrehozott szülőtréning alapja az a több éves gyakorlat, melyet a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XXII. Kerületi Tagintézményében dolgoztunk ki a nyelvi késés problémáját mutató gyermekek szülei számára. Munkánk során mindig is kiemelten támogattuk az érzékenyítést és a felvilágosítást, hiszen ahhoz, hogy megvalósuljon egy valódi korai felismerés, nagyon fontos a szülők, valamint a gyermekkel korai életszakaszban foglalkozó szakemberek felvilágosítása. Ennek köszönhetően egyre több gyermek kerül hozzánk korai életszakaszban nyelvi késés gyanúja miatt.

Az előadás bemutatja a 2022. szeptembere óta működő SZIKRÁK-szülőtréning alapjait és gyakorlati tapasztalatait, amely a nyelvi késés prevenciójának egy az FPSZ XXII. Kerületi Tagintézményében megvalósuló új módszere.

Tanulásban akadályozott személyek felolvasásának fonetikai vizsgálata

Jankovics Julianna

jankovicsjuli@gmail.com

Budapesti Gépészeti Szakképzési Centrum Öveges József Technikum és Szakképző Iskola

A tanulásban akadályozottak beszédével, szókincsével, szövegértésével magyar nyelven több kutatás is foglalkozik (l. például Józsa et al. 2014; Macher 2007, 2009, 2017), de ezen személyek beszédének szupraszegmentális szerkezete egyáltalán nem kutatott terület hazánkban. A jelen vizsgálat célja feltérképezni a tanulásban akadályozott (enyhe értelmi fogyatékos) fiatalok és a kontrollszemélyek felolvasásának időviszonyait és alaphangjellemzőit. A nemzetközi szakirodalom (elsősorban a középsúlyos értelmileg akadályozottak vizsgálatai alapján) és az általam készített eddigi vizsgálatok alapján feltételezem, hogy 1. különbség mutatkozik a tanulásban akadályozott személyek és a kontrollszemélyek felolvasásának temporális szerkezete között; 2. a háromszori felolvasás temporális szerkezete eltér egymástól; 3. különbség tapasztalható a tanulásban akadályozottak és a kontrollszemélyek felolvasásának alaphangszerkezete között; 4. a háromszori felolvasás alaphangszerkezete nem tér el egymástól.

A jelen kutatásban nyolc-nyolc tanulásban akadályozott, értelmi fogyatékossgal élő férfi és női adatközlő (17 és 24 év közötti; IQ-érték: 50–69 között, BNO-11, 1995; ICD-11, 2018) és tizenhat nemben és korban illesztett kontrollszemély vett részt. A fogyatékossg súlyosságát a szakértői bizottságok által kiadott legutolsó vizsgálati dokumentáció alapján állapítottam meg. A kutatás során három alkalommal rögzítettem egy rövid párbeszéd (Bóna et al. 2014) felolvasását.

Az előzetesen megfogalmazott hipotézisek teljesültek.

A jelen vizsgálat eredményei bővíthetik a tanulásban akadályozott személyek beszédprodukciónak kapcsolatos ismereteket, amelyek mind a gyógypedagógia, mind a nyelvészet számára fontos adalékként szolgálhatnak a tipikus fejlődésű beszélőkkel való összevetésben.

Felhasznált irodalom:

- BNO-10 1995. *A betegségek és az egészséggel kapcsolatos problémák nemzetközi statisztikai osztályozása. 10. revízió. 1. kötet.* Népjóléti Minisztérium, Budapest.
- Bóna Judit – Imre Angéla – Markó Alexandra – Váradi Viola – Gósy Mária 2014. GABI – Gyermeknyelvi beszédAdatBázis és Információtár. *Beszédkutató* 2014. 246–251.
- ICD-11 = *International Classification of Diseases. 11th Revision. The global standard for diagnostic health information.* 2019.
<https://icd.who.int/en/> (A letöltés ideje: 2019. május 29.)
https://icd.who.int/docs/ICD11%20Implementation%20or%20Transition%20Guide_v105.pdf (A letöltés ideje: 2021. július 29.)
- Józsa Krisztián – Fazekasné Fenyvesi Margit – Szenczi Beáta – Szabó Ákosné 2014. Tanulásban akadályozott és tipikusan fejlődő gyermekek szóolvasási készségének, szövegértésének és olvasási motivációjának fejlődése. *Magyar Pszichológiai Szemle* 69(1). 181–204.
- Macher Mónika 2007. Tanulásban akadályozott gyermekek aktív szókincsének vizsgálata. *Beszédkutató* 2007. 142–151.
- Macher Mónika 2009. A beszédészlelés és beszédmegértés vizsgálata tanulásban akadályozott gyermekek körében. In: Lengyel Zsolt – Navracsics Judit (szerk.): *Tanulmányok a mentális lexikonról: Nyelvelsajátítás – beszédprodukción – beszédpercepció.* Tinta Könyvkiadó, Budapest. 311–325.
- Macher Mónika 2017. Tanulásban akadályozott szakiskolás fiatalok hallás utáni szövegértési teljesítménye. In: Prax Levente – Hoss Alexandra (szerk.): *Találkozások az anyanyelvi nevelésben 3. Szabályok és/vagy kivételek.* Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Nyelvtudományi Tanszék, Film-Virage Kulturális Egyesület, Pécs. 120–131.

A diszfágia logopédiai diagnosztikájának és terápiájának színterei a Petz Aladár Egyetemi Oktató Kórházban

Dávid Csilla

Petz Aladár Egyetemi Oktató Kórház, Győr

A légzés mellett, a nyelés az az alapvető humán funkció, melynek sérülése a kórképek széles skálájához kapcsolható. A diszfágiában érintett páciensek száma folyamatos növekedést mutat. Az előadás elsősorban a neurogén diszfágiák klinikai menedzsmentjét kívánja bemutatni, amely számos szövődményt előzhet meg, úgy mint, a malnutríció, aspirációs pneumónia, dehidratáció. Feltételezhető, hogy amennyiben a korai diagnózis, majd a nyelészavarból fakadó tünetek kezelése kellő időben megtörténik, az a későbbi rehabilitációs folyamat sikerességére is hatással van.

Az előadásban a diszfágia diagnosztikájába és terápiájába fogok betekintést nyújtani a klinikum területén, középpontba helyezve annak saját kórházi gyakorlatomban megtapasztalt osztályokon átívelő színtereit. Röviden ismertetem a nyelészavarok szerteágazó etiológiai és tünettannát. Kifejtem a hiperakut és akut szakaszban végzett logopédiai diagnosztika és terápia jellemzőit, illetve érintem a krónikus nyelészavarokkal kapcsolatos kezelési lehetőségeket, a proaktív szemlélet tükrében. Ismertetem a Petz Aladár Egyetemi Oktató Kórházban jelenleg megvalósuló betegutat. Kiemelem a nyelészavarok ellátásában nélkülözhetetlen multiprofessionális és transzdiszciplináris team munka jelentőségét, lehetőségét.

Összegzésképp elmondható, hogy a diszfágia ellátás modern szemléletének folyamatában elengedhetetlen az osztályokon dolgozó ápolók edukálása, egyes szűrőtesztek megismertetése, elsajátíttatása, mellyel kapcsolatosan ismertetem a kórház terveit, valamint a folyamatban logopédusként betöltött szerepemet.

Mindemellett elérendő célként fogalmazom meg az Európai Stroke Szövetség (European Stroke Organization) ajánlásának teljes mértékű megvalósulását a stroke betegek dysphagia szűrésével kapcsolatosan.

A professzionális (operai) énekhang agyi reprezentációja

Bihari Adél^{1,2}, Hermann Petra¹, Nárai Ádám¹, Vidnyánszky Zoltán¹

**¹Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Természettudományi Kutatóközpont
Agyi Képzőközpont**

²Észak-Pesti Centrumkórház -Honvédkórház Fül-orr-gége Fej- és Nyaksebészeti Osztály

A zenetanulás kiváló modellje az agyi plaszticitás vizsgálatának. Míg a professzionális hangszeres zenészek esetében sokszínű kutatás folyt, a professzionális éneklés neurobiológiai háttere még kevésbé tisztázott. A természetes és az operai éneklési mód közti legfeltűnőbb különbség a hangszín, illetve a vibrato jelenléte. A klasszikus (operai) énektanulás erősen specializált agyi reprezentációt eredményez. Multimodális megközelítést alkalmazva vizsgáltuk az operai hang képzésének és percepciójának idegi hátterét viselkedéses és fMRI módszerek segítségével. A résztvevők professzionális operaénekesek, amatőr kórusénekesek és zenei képzésben nem részesült (kontroll) önkéntesek voltak.

Az operai hangok nagyobb mértékű fMRI választ váltottak ki, mint a természetes hangok a korai auditoros kéreg régióiban és az asszociációs auditoros kéreg A4-es régiójában. Operaénekesek esetén az auditoros kéreg mellett az agyi alapállapotú hálózat (default mode network, DMN) központi régióiban: a ventromedialis prefrontalis kéregben, a poszterior cingularis kéregben is nagyobb fMRI válaszokat mértünk operai hangok esetében. Továbbá, az operai hangokkal kapcsolatos munkamemória vizsgálat eredményei további bizonyítékokat szolgáltatnak az operai hangok szelektív idegi feldolgozásával kapcsolatban. Az operai hangok emlékezeti tárolása során az irreleváns hangok zavaró hatása kisebb volt, ha az irreleváns hang operai éneklési módban volt prezentálva, a természetes éneklési módhoz képest.

Eredményeink elsőként igazolják az operai hangok szelektív reprezentációját az emberi agyban. Továbbá kimutattuk, hogy operaénekesek esetén az operai hangok feldolgozásában nagyobb mértékben vesz részt a személyes vonatkozásokkal bíró, szelf-referenciális ingerek reprezentációjában kulcsfontosságú szerepet játszó DMN.

A szegmentális jellemzők középtávú változása felnőtt beszélők ejtésében

A /ʃ/ és a /z/ beszélőfüggő jellemzői és azok változása

**Grácsi Tekla Etelka¹, Krepsz Valéria^{1,2}, Huszár Anna¹, Száraz Bettina¹,
Deme Andrea³, Markó Alexandra^{1,4}**

¹Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Nyelvtudományi Kutatóközpont,

²Humboldt Universität zu Berlin,

³Eötvös Loránd Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék,

⁴Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézet

Az akusztikai jellemzők beszélőspecifikus vonásait és azok változását felnőtt beszélők ejtésében általában hosszú, min. 20–30 éves távlatban elemzik. Ugyanakkor az ezen kutatások köztes állomásai és a középtávú (8–10 évet átfogó) vizsgálatok eredményei alapján csoportspecifikus és egyéni eltérések is megjelennek. A beszélőspecifikus jegyek változásának kérdése a beszélőazonosítás számára elengedhetetlen kérdés. A beszélőazonosítás során leggyakrabban a magánhangzók spektrális szerkezetét elemzik, ugyanakkor a szibilánsok egyes jellemzői pl. angol nyelvben a beszélőazonosítás számára felhasználhatónak bizonyultak.

A jelen vizsgálatban 10 fiatal/középkorú nő és férfi 20-20 intervokális, szóbelseji /ʃ/ és /z/ előfordulások spektrális szerkezetét elemezzük két felvételi időpontban rögzítve, mondat- és szövegfelolvasásokban. A két beszédhang kiválasztásának alapja ezek viszonylagos gyakorisága az adott fonetikai pozícióban.

Az első felolvasások a BEA adatbázisból, a második felolvasások pedig a Longitudinális korpuszból származnak. Ez utóbbi a BEA visszahívható adatközlőivel 10 év elteltével közel azonos protokollal készült felvételeket tartalmaz. Ezek között szerepel 15 azonos mondat és egy azonos szöveg (13 mondat) felolvasása azonos felvételi eljárással és mikrofonnal. Az előkísérletek alapján a réshangok az egy felvételi időn belül jól felhasználhatónak bizonyultak beszélőazonosításhoz, 10 év elteltével az összes spektrális jellemző együttes felhasználása nem adott jó eredményeket. A jelen vizsgálatban nagyobb elemszámra terjesztettük ki az elemzéseket, illetve a spektrális mérőszámok különféle kombinációit is elemezzük.

Az „őzés” és a beszédsebesség szerepe a nyilvános megszólalás megítélésében

Deme Andrea – Murányi Sarolta

Eötvös Loránd Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék

A nyilvános beszédben bizonyos beszédjellemzőket előnyösnek, másokat kerülendőnek tartanak a tanácsadó szakemberek és a nyelvhasználat iránt érdeklődő laikusok. Kerülendőként például a gyakori kitöltött szünetet (az „őzés”) említik, illetve a túl gyors beszédtempót. Felmerül azonban a kérdés, hogy ezek a beszédjelenségek valóban rossz benyomást tesznek-e a hallgatóban, illetve ilyen értelemben zavarják-e az elhangzó beszéd feldolgozását. Ez a kérdés kísérletes úton nagyon kevésbé vizsgált, annak ellenére, hogy a vizsgálat eredményei a tanácsadói, tréneri vagy akár a felnőtt beszédtechnikai gyakorlat számára is nagy haszonnal járnának. A jelen vizsgálatban 170 lehallgató minősített olyan hangfelvételeket, amelyekben a beszédtempót, illetve a néma és kitöltött szünetek megjelenését változtattuk egyetlen olyan hangfelvételből, amely eredetileg néma és kitöltött szüneteket is tartalmazott. Összesen 8 feltételt hoztunk létre: (1) az eredeti hangfelvételből kivágtuk a szüneteket, (2) a szünetek közül csak a néma szüneteket tartottuk meg, (3) a szünetek közül csak a kitöltött szüneteket tartottuk meg, (4) minden szünetet megtartottunk; és mind a 4 kondícióból készítettünk egy 10%-kal lassabb és gyorsabb változatot is (csak ezeket minősítettük). Minden kitöltő csak egy felvételt hallott. Az eredmények szerint a résztvevők lényegében azonosan ítélték meg a 8 beszédmintát, egy kivétellel: a csak néma szüneteket tartalmazó minták esetében a gyorsabb tempójú magasabb értékelést kapott, mint a lassabb. Mindez ellentmond a naiv tapasztalatoknak, és rámutat arra, hogy a kitöltött szünetek megjelenése, illetve a gyors beszédtempó nem okvetlenül zavaró a hallgatóság számára, míg a hosszabb néma szünetek lassabb beszédtempó mellett azzá válhatnak. Az a következtetés is levonható, hogy a kitöltött szünetek néma szünetekre cserélése – mely gyakori technika a nyilvános beszédre való felkészítésben – nem feltétlenül vezet a kívánt eredményhez, azaz a professzionálisabbnak ható nyilvános megszólaláshoz.